

Ryszard Żmuda

Bibliografie regionalne opracowane w Łodzi w latach 1976-1988

Acta Universitatis Lodzianis. Folia Librorum 3, 111-134

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ryszard Żmuda

**BIBLIOGRAFIE REGIONALNE OPRACOWANE
W ŁODZI W LATACH 1976-1988***

OGÓLNE INFORMACJE O BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ W POLSCE

Problematykę bibliografii regionalnych w Łodzi w latach 1976-1988 pragnę przedstawić na tle ogólnej informacji o bibliografii regionalnej w Polsce.

Przeglądając stan badań na temat bibliografii regionalnej wiadać, że spisy bibliograficzne tego typu zaczęto opracowywać w XIX w. Natomiast nie zajmowano się wówczas teorią bibliografii regionalnej. Prace takie podjęto dopiero w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. Termin "bibliografia regionalna" wprowadził do naszej literatury Adam Łysakowski w 1927 r. Problematyka ta była następnie przedmiotem referatów i koreferatów na II, III i IV Zjeździe Bibliotekarzy Polskich, które zorganizowano w Poznaniu (1929 r.), w Wilnie (1932 r.) oraz w Warszawie (1936 r.). W okresie Polski Ludowej temat ten od strony teoretycznej zainteresował niewielu autorów. Natomiast opracowano liczne spisy bibliograficzne poświęcone różnym rodzajom bibliografii regionalnej¹.

Wartościowe wytyczne dla autorów bibliografii specjalnych wypracowały już w latach sześćdziesiątych Anna Zajewska i Barbara

* Tekst ogłoszony w czasie sesji naukowej z okazji Dnia Bibliotekarza, Łódź 5 VI 1989 r.

¹ B. E y c h l e r, *Problematyka bibliografii regionalnych Ziemi Zachodnich*, "Biuletyn Instytutu Bibliograficznego" 1960, nr 5, s. 211-250; t a ż, *Problemy bibliografii regionalnej. (Na marginesie III Konferencji zorganizowanej przez Instytut Bibliograficzny 11 grudnia 1967 r.)*, "Bibliotekarz" 1968, nr 1, s. 12-14; t a ż, *Z problemów teoretycznych bibliografii regionalnej*, "Przegląd Biblioteczny" 1971, z. 1-4, s. 141-149.

Eychlerowa². Materiały te opublikowane w *Metodyce bibliograficznej*, wymagają oczywiście znacznej modyfikacji, ale w pewnej części, np. odnośnie do układu zrębu głównego bibliografii regionalnej, są aktualne do dziś.

Nowy impuls bibliografii regionalnej w Polsce dała III Ogólnokrajowa Narada Bibliografów, która odbyła się w Warszawie w dniach 5-7 VI 1978 r. Wówczas podjęła to zagadnienie Cecylia Zofia Gałczyńska³. W swoim wystąpieniu zaproponowała wprowadzenie terminu "bibliografia terytorialna". Pojęcie to wywołało dyskusję wśród bibliografów, czemu dali wyraz na wspomnianej konferencji oraz w późniejszych publikacjach⁴.

Jednakże termin ten został już usankcjonowany powszechnie obowiązującymi przepisami normalizacyjnymi, m. in. poprzez ogłoszoną drukiem w 1989 r. normę bibliograficzną (PN-89/N-01225): *Rodzaje i części składowe bibliografii. Terminologia*.

Dalej sprawa bibliografii regionalnej potoczyła się następująco: Uchwałą III Ogólnokrajowej Narady Bibliografów reaktywowano Sekcję Bibliograficzną Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, w ramach której powołano Grupę Roboczą ds. Bibliografii Regionalnej, powierzając jej kierownictwo C. Z. Gałczyńskiej. Całokształt pro-

² A. Z a j e w s k a, *Bibliografia regionalna i lokalna*, [w:] *Bibliografia. Poradnik metodyki bibliograficznej dla autorów bibliografii specjalnych*, red. H. Hleb-Koszańska, M. Dembowska i H. Sawoniak, Warszawa 1960, s. 244-249; B. E y c h l e r, *Bibliografia regionalna i lokalna*, [w:] *Metodyka bibliograficzna. Poradnik dla autorów bibliografii specjalnych*, red. H. Hleb-Koszańska, M. Dembowska i H. Sawoniak, Warszawa 1963, s. 291-312.

³ C. Z. G a ł c z y Ń s k a, *O nową koncepcję bibliografii regionalnej w Polsce*, Warszawa 1978; t a ż, *Bibliografia regionalna. Założenia nowej koncepcji*, [w:] *Ogólnopolskie spotkanie kierowników działów informacyjnych wojewódzkich bibliotek publicznych Rzeszów 18-19 stycznia 1979 r.*, Warszawa 1979; t a ż, *Bibliografia terytorialna jako nowa koncepcja bibliografii regionalnej*, "Przegląd Biblioteczny" 1979, z. 4, s. 413-422; t a ż, *Grupa Robocza ds. Bibliografii Regionalnej w Sekcji Bibliograficznej SBP*, "Przegląd Biblioteczny" 1979, z. 3, s. 427-428; t a ż, *O nową koncepcję bibliografii regionalnej w Polsce*, [w:] *Trzecia Ogólnokrajowa Narada Bibliografów*, Warszawa 5-7 VI 1978 r. (oprac. red. B. Karamać, E. Czermazowicz), Warszawa 1980, s. 148-182, 231-236; t a ż, *Bibliografia regionalna. Nowa koncepcja*, "Informator Bibliotekarza i Księgarza" 1982, s. 124-130, t a ż, *Organizacja systemu bibliografii terytorialnej jako realizacja nowej koncepcji bibliografii regionalnej*, "Bibliotekarz Zachodniopomorski" 1981, nr 4, s. 61-67; t a ż, *System bibliografii terytorialnej w Polsce. Zagadnienia organizacyjne*, "Przegląd Biblioteczny" 1981, z. 1, s. 47-56; t a ż, *System bibliografii terytorialnej w realizacji programu SINTO*, "Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji" 1983, nr 4, s. 29-33, t a ż, *Budowa systemu bibliografii terytorialnej w Polsce*, "Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji" 1988, nr 1, s. 35-36.

⁴ T. S ł u ż a ł e k, *Z problematyki zakresu terytorialnego bibliografii regionalnych*. (Na przykładzie "Bibliografii Śląska"), "Przegląd Biblioteczny" 1978,

blematyki związanej z bieżącą bibliografią terytorialną omawiały wojewódzkie i miejskie biblioteki publiczne na kolejnych konferencjach i seminariach w Rzeszowie (1979 r.), Jarocinie (1981 r.), Szczecinie (1984 r.), Poznaniu (1987 r.) i Krakowie (1989 r.).

Bibliografia regionalna jest wyodrębnionym typem bibliografii specjalnej. Dzieli się na przedmiotową, która rejestruje dokumenty dotyczące określonego terytorium i podmiotową, która rejestruje piśmiennictwo wyprodukowane na obszarze określonego terytorium. Może być retrospektywna (za dłuższy okres) lub bieżąca (za rok kalendarzowy).

Zadaniem bibliografii regionalnej, jak sama nazwa wskazuje, jest wszechstronna dokumentacja dotycząca określonego terytorium.

Spisy bibliograficzne tego typu rejestrują przeważnie publikacje, ale możliwe jest również uwzględnianie w nich różnego rodzaju innych dokumentów, np. audio-wizualnych, maszynopisów dysertacji oraz innych źródeł informacji. Regionalne spisy bibliograficzne obejmują wszystkie dziedziny wiedzy, albo tylko jedną z nich. Prezentują wybrane rodzaje dokumentów, bądź poświęcone są osobom i zespołom osobowym. Ułatwiają podejmowanie dalszych prac z tego zakresu.

Brak jednoznacznej definicji regionu powoduje subiektywne podejście do tego problemu przez poszczególnych bibliografów oraz ośrodki naukowe zajmujące się opracowywaniem i publikowaniem spisów bibliograficznych. Dwie ewentualności brane są pod uwagę. Pierwsza - starsza, tradycyjna, trudniejsza - traktuje region szeroko, historycznie, geograficznie, etnograficznie itp. Druga zaś - nowa, współczesna, łatwiejsza - ogranicza się do granic administracyjnych

z. 1, s. 53-56; t a ż, *W sprawie koncepcji bibliografii regionalnej w Polsce*, "Przegląd Biblioteczny" 1979, z. 1, s. 115-121; J. K a s z u b k i e w i c z, *Rola bibliografii regionalnej*, [w:] *Miejsce informacji regionalnej w krajowym systemie informacji naukowej. Sesja naukowa Poznań, 23 października 1979. Materiały*, Poznań 1979; J. Z. L i c h a ņ s k i, *W sprawie bibliografii regionalnej*, "Przegląd Biblioteczny" 1980, z. 1, s. 71-74; *Trzecia Ogólnokrajowa Narada Bibliografów, Warszawa 5-7 VI 1978 r.*, (oprac. red. B. Karamać, E. Czerniarzowicz), Warszawa 1980, s. 237-255; L. M i c h a ł s k i, *O potrzebie tworzenia bibliografii regionalnych w gminnych bibliotekach publicznych*, "Poradnik Bibliotekarza" 1987, nr 4, s. 13-14; B. N o w a k, *Bibliografia regionalna Wielkopolski. Organizacja i metodyka prac*, Poznań 1987; A. G a w r o ņ s k i, *Współpraca bibliotek w ramach prac nad bibliografiami terytorialnymi. Refleksje po sześciu latach*, "Bibliotekarz" 1989, nr 1/2, s. 3-8; H. K a m i ņ s k a, *Głos w sprawie bibliografii regionalnej*, "Bibliotekarz" 1989, nr 4/5, s. 25-27; A. G a w r o ņ s k i, *Dobór materiałów do bibliografii terytorialnej. Między teorią a praktyką*, "Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny" (Miejska Biblioteka Publiczna w Krakowie) 1989, nr 4, s. 13-30; T. Z a b i e l s k a, *Kartoteki w warsztacie pracowni bibliografii terytorialnej*, tamże, s. 31-36.

województwa. Ta ostatnia lansowana jest obecnie od 1980 r. w bieżących bibliografiach terytorialnych opracowywanych przez wojewódzkie i miejskie biblioteki publiczne. Zarówno jedno, jak i drugie rozwiązanie ma swoje dobre i złe strony. Istnieją zwolennicy i przeciwnicy poszczególnych definicji regionu. Nie zawsze bowiem to co najnowsze jest najlepsze. Sądzę, że użytkownicy informacji naukowej ocenią z perspektywy czasu, które z proponowanych i realizowanych obecnie rozwiązań okażą się użyteczniejsze w służebnej roli dla kultury i nauki.

LÓDZKIE BIBLIOGRAFIE REGIONALNE

Łódź posiada już znaczne osiągnięcia w zakresie bibliografii regionalnej. Informacje na ten temat podała Janina Jaworska w artykule pt.: *Z problematyki łódzkiej bibliografii regionalnej*, zamieszczonym w *Kronice Miasta Łodzi* z 1976 r., wydrukowanej dopiero w 1982 r.⁵

Dorobek łódzkich bibliografów tam zaprezentowany powiększają: opublikowane w latach 1976-1988 spisy bibliograficzne, opracowane maszynopisy dysertacji z zakresu bibliografii regionalnych oraz inne materiały pomocnicze, m. in. katalogi zbiorów regionalnych i kartoteki bibliograficzne.

⁵ J. Jaworska, *Z problematyki łódzkiej bibliografii regionalnej*. "Kronika Miasta Łodzi" 1976, s. 115-129. Zaprezentowano tam dorobek łódzkich bibliografów, m. in. w zakresie następujących typów bibliografii regionalnych, już opublikowanych: - bibliografii przedmiotowej (Maksymilian Baruch - 1896, Józef Raciborski - 1928, 1931, 1933, Wanda Polakowska, obecnie Frontczakowa - 1958, 1976, Roman Kaczmarek - 1958-1960, 1976, Wacław Frontczak - 1976, Andrzej Gawroński - 1976); - bibliografii podmiotowej (Maksymilian Baruch - 1896, Ludwik Stolarzewicz - 1935, 1937-1939, Janina Jaworska - 1975); bibliografii specjalnej (dziedzin i zagadnień) w tym: - bibliografii geologicznej (Bronisław Halicki - 1929); bibliografii historycznej (Jadwiga Krasicka, Gryzelda Missalowa, Cecylia Świderkówna, Zygmunt Hajkowski, Zofia Erdmanowa - 1928, 1929/1930, 1939, Michał Morawski - 1931, Tadeusz Graliński - 1952, 1954) - bibliografii literackiej (Ludwik Stolarzewicz - 1935, 1937-1939, Edmund Adam Jarzyński - 1967, Zofia Kluczkowska 1971, Krystyna Mierzwanika, Andrzej Gawroński - 1974); - bibliografii teatralnej (Stanisław Kaszyński, Krystyna Kaszyńska - 1958-1960) - bibliografii filatelistyki (Jan Krzątała - 1964); - bibliografii cząstkowej (Hugon Malanowicz - 1960, 1961, Wiesława Kaszubina - 1967); - bibliografii zespołowej osób (UL, PŁ, AM, WAM, ICP, IW), pominięto natomiast bibliografie osób (np. Michał Kuna - o Czesławie Czeraku - 1972, Irena Lepalczyk o Aleksandrze Kamińskim - 1974 itd); - bibliografii zalecających (Krystyna Macińska, Janusz Dunin - 1962), Cecylia Duninowa, Roman Kaczmarek, Krystyna Mierzwanika (1974).

Opracowywanie przedmiotowej bibliografii regionalnej w Łodzi prowadzone jest w dwóch kierunkach. Pierwszy dotyczy bibliografii retrospektywnej, a drugi bibliografii bieżącej. Różnią się między sobą przede wszystkim odmiennym określeniem regionu oraz kryteriami selekcji gromadzonego materiału.

Tradycyjne podejście do retrospektywnej bibliografii regionalnej reprezentuje Wanda Frontczakowa z Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, która jest współautorem *Łódzkiej bibliografii regionalnej za lata 1945-1980*, przygotowanej pod redakcją Bolesława Świderskiego. Tom pierwszy tej obszernej pracy, obejmujący lata 1945-1970, został opublikowany w Łodzi w 1976 r., zawiera 9495 pozycji. Układ spisu bibliograficznego jest działowy, wzorowany na wytycznych *Metodyki bibliograficznej*. Przedstawia się następująco: I. Dział ogólny, II. Środowisko geograficzne. Przyroda, III. Ludność, IV. Archeologia, V. Historia, VI. Etnografia, VII. Zagadnienia gospodarcze, VIII. Zagadnienia społeczno-polityczne, IX. Zagadnienia prawno-administracyjne, X. Służba zdrowia. Lecznictwo, XI. Nauka. Szkolnictwo wyższe. Oświata, XII. Kultura, XIII. Sztuka, XIV. Językoznawstwo, XV. Literatura piękna, XVI. Zagadnienia wyznaniowe. W obrębie działów głównych zastosowano poddziały pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Zrąb główny bibliografii uzupełniają spisy pomocnicze: wykaz skrótów wykorzystanych czasopism oraz innych wydawnictw ciągłych, wykaz wyrazów typowych, indeksy osób oraz nazw geograficznych. Tom drugi za lata 1971-1980 ma podobny układ⁶, wykorzystano w nim m. in. 813 tytułów czasopism, zawiera 13 355 pozycji, z których 1/3 pochodzi od druków zwartych, został oddany do druku. Wymieniona *Bibliografia* została zrealizowana z uwzględnieniem dwóch wcześniej ustalonych kryteriów:

1) szeroko pojętej definicji regionu, która akceptuje podział historyczny, geograficzny itp., nie zaś podział administracyjny ulegający ciągłym zmianom,

2) ostrej selekcji zgromadzonego materiału, z pominięciem artykułów z gazet oraz prac nie opublikowanych.

Takie potraktowanie retrospektywnej bibliografii regionalnej uważam za słuszne i uzasadnione i w tym kierunku poprowadzę kontynuację dzieła Wandy Frontczakowej za następne dziesięciolecie 1981-1990, oraz za okres międzywojenny 1918-1939.

⁶ W. Frontczakowa, *Łódzka bibliografia regionalna 1971-1980*, *Wędrownik* 1986, nr 6, s. 33-36.

Nowoczesne spojrzenie na bieżącą bibliografię terytorialną reprezentuje Andrzej Gawroński z Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. Piłsudskiego w Łodzi, współautor, następnie redaktor *Bibliografii Łodzi i Województwa Łódzkiego. Rok 1971 [-1974]*, wydrukowanej w Łodzi w latach 1976-1988 oraz *Bibliografii Województwa Miejskiego Łódzkiego. Rok 1981*, którą oddano do druku. Dla pracowników miejskiej ksiąźnicy wiążące są - z urzędu - sugestie C. Z. Gałczyńskiej, która za pośrednictwem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Biblioteki Narodowej, na bazie wojewódzkich i miejskich bibliotek publicznych podległych Ministerstwu Kultury i Sztuki, lansuje bibliografię terytorialną, opartą na podziale administracyjnym Polski z 1975 r. Bibliografowie z MBP biorą więc pod uwagę tylko granice administracyjne województwa. Stosują również inne kryteria doboru materiałów do bibliografii. Mianowicie rejestrują, oprócz druków zwartych i artykułów z czasopism i prac zbiorowych, także artykuły z gazet, liczne dokumenty życia społecznego, recenzje teatralne, a ostatnio - mając na uwadze SINTO - rozważają nawet możliwość włączenia do spisu bibliograficznego dokumentów nie opublikowanych. Takie postawienie sprawy - wbrew pozorom objętościowym spisowi - zmniejsza wartość informacyjną *Bibliografii*, która dokumentuje region Łódzki, m. in. dlatego, że sąsiednie województwa jeszcze nie mają odpowiednich, własnych spisów bibliograficznych tego typu, a z publikacji wynika, iż badania nad regionem łódzkim znacznie wykraczają poza granice administracyjne województwa miejskiego łódzkiego. Inaczej przeprowadzana selekcja zgromadzonych opisów bibliograficznych powodowała m. in. znaczne opóźnienia prac nad poszczególnymi rocznikami wyżej wymienionej bieżącej bibliografii terytorialnej, w której występują oprócz wartościowych pozycji, liczne drobiazgi z gazet - zajmujące ok. 50% spisu - mogące pozostawać w regionalnych kartotekach bibliograficznych, albo być drukowane w oddzielnej serii - ponieważ informacje zamieszczane we współczesnych dziennikach, jeżeli są cenne, to opracowuje się je później w poważniejszych publikacjach. Układ bibliografii jest również oparty o ramowy schemat klasyfikacyjny dla bibliografii regionalnych opublikowany w *Metodyce bibliograficznej*. Wyeksponowanie nazw geograficznych w poszczególnych działach *Bibliografii*, o których informuje szczegółowo również indeks przedmiotowy, odbiega od przyjętych zwyczajów i jest zbędne. Spisy pomocnicze, do których należą: wykaz czasopism wykorzystanych w bibliografii i ich skrótów, wykaz ważniejszych skrótów i symboli zastosowanych w bibliografii, wykaz instytucji wydawni-

czych i ich skrótów, indeksy autorski oraz przedmiotowy ułatwiają korzystanie z Bibliografii.

Moim zdaniem zarówno retrospektywna bibliografia regionalna jak i bieżąca bibliografia terytorialna są potrzebne. Zastosowane w nich odmienne kryteria zasięgu terytorialnego oraz selekcji zebranych materiałów decydują o tym, że bibliografie te wzajemnie się uzupełniają. Najważniejsze jest to, aby regionalne spisy bibliograficzne były szybciej publikowane, ponieważ są poszukiwane przez użytkowników informacji naukowej.

Oprócz tych kluczowych pozycji, które rejestrują większość publikacji traktujących w różnorodny sposób o regionie, powstało w omawianym okresie kilkadziesiąt bardziej lub mniej wartościowych spisów bibliograficznych, których większość zestawiona jest w aneksie, natomiast w tekście zasygnalizowane są tylko niektóre tytuły.

Ważne miejsce wśród nich zajmują opublikowane kontynuacje bibliografii zespołów osobowych: Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki Łódzkiej, Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. Bardzo szkoda, że uczelnie artystyczne: Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych, Państwowa Wyższa Szkoła Muzyczna i Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna nie ogłaszają drukiem dorobku naukowego swoich pracowników, zwłaszcza, że dysponują wysokiej klasy bibliografami, którzy kierują bibliotekami tych instytucji. Również Wyższe Seminarium Duchowne w Łodzi powinno opracowywać taki spis bibliograficzny. Opublikowano także bibliografie publikacji pracowników niektórych jednostek organizacyjnych łódzkich uczelni, zwłaszcza Katedr i Instytutów: Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki Łódzkiej, Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. Układ bibliografii zespołów osobowych jest opracowany według struktury organizacyjnej poszczególnych uczelni. Sądzę, że ok. 20% pozycji zarejestrowanych w tych bibliografiach dotyczy przedmiotowo problematyki regionalnej. Wśród resortowych instytutów naukowo-badawczych, które zdokumentowały swoją działalność należą m. in. Instytut Celulozowo-Papierniczy, Instytut Medycyny Pracy, Instytut Włókiennictwa oraz Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Dziewiarskiego w Łodzi.

Opublikowano także znaczną liczbę pozycji dotyczących bibliografii osób. Materiały te dotyczą głównie nauczycieli akademickich, którzy obchodzili jubileusz wieloletniej pracy naukowej i dydaktycznej, albo przeszli na emeryturę oraz wspomnień pośmiertnych połączonych z wykazem publikacji. Wśród prac magisterskich były m. in. poświęcone pisarzom regionu łódzkiego oraz innym osobom.

O największej łódzkiej uczelni ukazał się już trzeci tom pracy Lucyny Wojtczak pt.: *Materiały do Bibliografii Uniwersytetu Łódzkiego 1975-1980*. Zarejestrowano w niej druki zwarte, dokumenty życia społecznego, artykuły i notki z czasopism, w tym z gazet (wykorzystano prenumeratę wycinków prasowych z Biura Wycinków Prasowych "Głob"), Układ bibliografii jest działowy: I. Dział ogólny, II. Działalność naukowa, III. Działalność dydaktyczna, IV. Pracownicy, V. Studenci, VI. Wydział Filozoficzno-Historyczny, VII. Wydział Filologiczny, VIII. Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii, IX. Wydział Biologii i Nauk o Ziemi, X. Wydział Prawa i Administracji, XI. Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, XII. Jednostki Międzywydziałowe, XIII. Biblioteka Uniwersytecka. Opisy bibliograficzne uszeregowano chronologicznie, a w obrębie roku alfabetycznie. Zrąb główny bibliografii uzupełniają wykaz czasopism i ich skrótów oraz indeks nazwisk. Dalsze tomy opracowuje Jolanta Fontner.

Podmiotowa bibliografia lokalna Łodzi została już doprowadzona do 1939 r. Tom drugi pt.: *Bibliografia łódzkiej produkcji wydawniczej 1918-1939* opracowali Maria Marczyńska i Ryszard Żmuda. Pierwszy tom o takim samym tytule jest autorstwa Janiny Jaworskiej, obejmuje lata 1868-1918, zawiera 1911 pozycji, został opublikowany w Łodzi w 1975 r. Spis bibliograficzny za okres międzywojenny obejmuje ponad 5000 pozycji, co stanowi ok. 90% łódzkich druków z okresu Drugiej Rzeczypospolitej, z których tylko 1/3 znajduje się w miejscowych księżnicach. Przy doborze materiału przyjęto kryterium typograficzno-wydawnicze. Zgromadzono druki zwarte, książki i broszury, odbitki z czasopism i prac zbiorowych, czasopisma, kalendarze, mapy i dokumenty życia społecznego (w tym ulotki). Zrąb główny bibliografii zaprezentowano w układzie rzeczowym w piętnastu działach, w ramach których wyodrębniono poddziały. W obrębie działów zastosowano układ alfabetyczny i logiczny. Wprowadzono odsyłacze numerowe oraz opracowano indeks krzyżowy, w którym w porządku alfabetycznym wymieniono nazwiska, nazwy geograficzne oraz hasła przedmiotowe. Sądzę, że liczne uzupełnienia do tych bibliografii mogą stanowić m. in. "Łodziana" z prywatnych zbiorów łódzkich bibliofilów oraz antykwaryczne zakupy łódzkich bibliotek naukowych (zwłaszcza BUŁ, MBP i WAP).

Dokumentację łódzkiej oficyny wydawniczej wzorowo opracował Andrzej Gawroński w pracy pt.: *Bibliografia publikacji Wydawnictwa Łódzkiego 1957-1981*. Zastosowano w niej układ chronologiczny. Zrąb główny Bibliografii uzupełniono licznymi indeksami: autorskim, grafików, ilustratorów, autorów zdjęć, tytułowym, działowym i serii wydawni-

czych. Zamieszczono również wykaz skrótów zastosowanych w bibliografii oraz wykaz drukarni i skrótów ich nazw.

Bibliografie dziedzin i zagadnień ukierunkowane regionalnie dotyczą m. in. historii ruchu robotniczego w Łodzi, o którym publikacje z lat 1945-1976 zestawiły Halina Bliźniewska, Jadwiga Gołąbek i Wanda Ptasińska, na łamach "Rocznika Łódzkiego" z 1978 r., Związku Młodzieży Socjalistycznej Łodzi i województwa Łódzkiego, o którym materiały bibliograficzne z lat 1957-1976 opublikował Bogdan Jastrzębski w "Łódzkich Zeszytach Historycznych" z 1986 r., służby zdrowia, o której archiwalia do 1914 r. z Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Łodzi zaprezentował Mieczysław Bandurka w "Roczniku Łódzkim" z 1979 r., oświaty, o której zebrała piśmiennictwo z lat 1945-1984 Grażyna Siewiera, literatury pięknej, w książce Tadeusza Błażejewskiego o Łódzkim środowisku literackim, filatelistyki, o której piśmiennictwo zaprezentował Władysław Farbotko i bibliofilstwa w pracy Jerzego Andrzejewskiego pt.: *Bibliofilstwo w Łodzi w latach 1927-1987. Dokumentacja bibliograficzna wydawnictw i druków okolicznościowych*. Ta cenna publikacja oprócz bibliografii zawiera również rys historyczny łódzkiego bibliofilstwa. Zebrane materiały bibliograficzne ułożono następująco: 1. Wydawnictwa (Towarzystwo Bibliofilów w Łodzi 1927-1938, Klub Miłośników Książki 1958-1965, Łódzkie Towarzystwo Przyjaciół Książki 1967-1986), 2. Drobne druki okolicznościowe (wybór - zaproszenia, grafika luźna, plakaty wystaw, a wśród wariów: dyplomy, adresy, dedykacje i medale), 3. Komunikaty Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki, 4. Druki dedykowane łódzkim bibliofilom, 5. Druki na Ogólnopolski Zjazd Bibliofilów - Łódź ' 87.

Powstały również opracowania poświęcone poszczególnym rodzajom dokumentów, które dotyczą Łodzi, bądź przygotowane zostały w tym mieście, albo stanowią zbiory łódzkich książnic.

Czasopismami z okresu międzywojennego zajęła się Maria Szczuka, publikując z przedmową Andrzeja Kempy, fragmenty pracy magisterskiej napisanej pod moim kierunkiem w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego, która dotyczy tytułów czasopism literackich, szkolnych i społeczno-kulturalnych Łodzi międzywojennej (1918-1939). Bibliografie zawartości wybranych tytułów czasopism opracowali Kazimierz Lang ("Rocznika Łódzkiego" 1928-1979), Anatol Gupieniec ("Łódzkiego Numizmatyka"), Terasa Łapińska ("Prac i Materiałów Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Serii Archeologicznej" 1956-1983), Helena Kacprzyk ("Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Łódz-

kiego" 1955-1975, "Acta Universitatis Lodziensis" 1975-1980 ORAZ "Zeszytów Naukowych Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Łodzi" 1956-1961) i Irena Kujawska ("Prac Polonistycznych" do 1985 roku). Bibliografię kalendarzy łódzkich z lat 1869-1939 opublikowali Krystyna Kucharuk i Andrzej Kempa.

Zbiory specjalne były przedmiotem opracowań osób zajmujących się nimi zawodowo w Bibliotece Uniwersyteckiej i w Miejskiej Bibliotece Publicznej. Mianowicie: stare druki - opracowały m. in. Janina Potemska (UŁ) i Iwona Książek (MBP), muzykalia - Krystyna Bielska i Jerzy Andrzejewski (UŁ).

Liczne opisy bibliograficzne dokumentów traktujących o naszym regionie zawierają bibliografie załącznikowe m. in. do monografii, dysertacji oraz różnych innych opracowań. Dla przykładu można wymienić kilka pozycji, m. in. Łódź. Dzieje miasta, Województwo miejskie łódzkie, Wiktorii Jaskółowskiej o łódzkiej problematyce mieszkaniowej, Violetty Krawczyk-Wasilewskiej o Ignacji Piątkowskiej oraz Marii Majzner o Łódzkim Towarzystwie Przyjaciół Książki⁷.

Wiele wartościowych bibliografii dotyczących Łodzi i regionu łódzkiego ma postać maszynopisów. Są to głównie prace magisterskie Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego, napisane pod kierunkiem prof. dr hab. Bolesława Świderskiego, prof. dr Jerzego Starnawskiego, doc. dr hab. Hanny Tadeusiewicz, dr Ryszarda Żmudy i doc. dr hab. Janusza Dunina, oraz dysertacje innych uniwersytetów i wyższych szkół pedagogicznych, w których studiowali bądź doktoryzowali się mieszkańcy naszego miasta i regionu. Najwięcej takich prac magisterskich oraz rozpraw doktorskich powstało w Uniwersytecie Wrocławskim. Informują o tym m. in. spisy dysertacji zamieszczane od 1962 r. na łamach "Roczników Bibliotecznych" oraz inne opracowania. Oddziały Zbiorów Specjalnych łódzkich bibliotek naukowych przechowują także inne maszynopisy różnych prac bibliograficznych. Między innymi w Miejskiej Bibliotece Publicznej znajduje się opracowanie Zofii Napieraj pt.: *Bibliografia bibliografii dotyczących Łodzi i regionu łódzkiego wydanych w latach 1896-1980*.

⁷ Łódź. Dzieje miasta, red. R. Rosin, t. 1; Do 1918 roku, red. B. Baranowski, J. Fijałek, Warszawa-Łódź 1980; Województwo miejskie łódzkie. Monografia. Zarys dziejów, obraz współczesny, perspektywę rozwoju, (red. H. Mortimer-Szymczak), Łódź 1981; W. J a s k ó ł o w s k a, Rozwój stosunków mieszkaniowych w Łodzi w latach 1918-1968, Łódź 1976; V. K r a w c z y k - W a s i l e w s k a, Ignacja Piątkowska literatka i folklorystka regionu sieradzkiego. (Z badań nad regionalną kulturą literacką Polski środkowej końca XIX i początku XX wieku), Łódź 1983; M. M a j z n e r, Rodowód i historia Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki do 1981 roku, Łódź 1987.

Znaczna ilość materiałów bibliograficznych dotyczących interesującej nas problematyki pozostaje tylko w katalogach bibliotecznych i kartotekach bibliograficznych, np. w Pracowni Zbiorów Regionalnych Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. Piłsudskiego w Łodzi zespół pracowników pod kierunkiem Andrzeja Gawrońskiego opracowuje od 1975 r. kartotekę zatytułowaną *Bibliografia Łódzkiej aglomeracji miejskiej*, a w Bibliotece Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Łodzi Cecylia Duninowa opracowuje bibliografię podmiotowo-przedmiotową tejże uczelni⁸.

Z tego krótkiego przeglądu widać, że w Łodzi w latach 1976-1988 przybyło wiele spisów bibliograficznych z zakresu bibliografii regionalnej. Wynika to m. in. z dwóch faktów. Pierwszy to istnienie w Łodzi licznej grupy znakomitych bibliografów, a drugi zaś to dobra baza źródłowa Łódzkich bibliotek naukowych. Według mojej oceny istnieje kilka kategorii Łódzkich bibliografów, którzy decydują o wykonywaniu wartościowych spisów bibliograficznych.

Należą do nich:

- 1) bibliografowie uczeni (Jerzy Starnawski i Bolesław Świderski - UŁ),
- 2) bibliografowie bibliotekarze (z UŁ, PŁ, MBP, AM, WAM, IMP, PWSSP, PWSM),
- 3) bibliografowie studenci bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (UŁ),
- 4) bibliografowie "prywatni" (fachowcy i amatorzy),
- 5) bibliografowie inni (m. in. z UŁ, PŁ, AM, WAM, WAP, MHMZ).

Do najlepszych - moim zdaniem - należą najstarsi, z bogatym doświadczeniem praktycznym, które w pracy bibliografa jest bardzo pomocne. Najliczniejszą zaś grupę tworzy średnie pokolenie bibliografów.

W omawianym przeze mnie okresie wiele osób wyróżniało się jako liderzy prac bibliograficznych. Przytaczam te nazwiska przy poszczególnych rodzajach bibliografii regionalnych:

- 1) retrospektywnej bibliografii regionalnej - Wanda Frontczakowa (UŁ),
- 2) bieżącej bibliografii terytorialnej - Andrzej Gawroński (MBP),

⁸ J. Pietrzykowska, *Wykaz polskich bibliografii nie opublikowanych (planowanych, opracowywanych i ukończonych)*, Warszawa 1988.

3) bibliografii zespołów osobowych - Krystyna Breker (WAM), Jadwiga Piotrowska (AM), Jadwiga Szegełniak-Wende (PŁ), Barbara Włodarczyk (UŁ) i Barbara Wojciechowska (PŁ),

4) bibliografii osób - Hanna Tadeusiewicz i Zofia Wilińska (UŁ)

5) bibliografii zagadnień - Jerzy Andrzejewski, Krystyna Bielska, Michał Kuna i Lucyna Wojtczak (UŁ),

6) bibliografii czasopism oraz innych wydawnictw ciągłych - Jolanta Fontner (UŁ), Andrzej Kempa (MBP) i Maria Szczuka (PŁ).

Mając na uwadze przyszłość łódzkiej bibliografii regionalnej zwracam się z apelem do młodzieży - w średnim wieku - aby podejmowała prace bibliograficzne, które dokumentując piśmiennictwo stanowią znaczną pomoc dla dalszego rozwoju nauki, korzystając z rad, pomocy i konsultacji m. in. wymienionych przeze mnie bibliografów, którzy należą do zasłużonych pracowników książki polskiej.

A n e k s

DOKUMENTACJA BIBLIOGRAFICZNA

1. BIBLIOGRAFIE REGIONALNE PRZEDMIOTOWE

1.1. Retrospektywne

W. Frontczakowa, W. Frontczak, *Łódzka bibliografia regionalna 1945-1970*, red. B. Świderski, Łódź 1976 (Rec.: [J. Wilmański] *Wiśnik, Bibliografia łódzka*, "Odgłosy" 1977, nr 7, s. 11, K. Klička, *Nova pol'ska regionalna bibliografia*. "Knihnice Vedecké Informácie" 1977, čís. 4, s. 183-185; J. K. Andrzejewski, "Roczniki Biblioteczne" 1978, z. 1/2, s. 343-347; R. Rosin, "Rocznik Łódzki" 1978, s. 231-235; [J. Wilmański] *Wiśnik, Bibliografia matka nauk*, "Odgłosy" 1979, nr 38, s. 15); W. Frontczakowa, R. Żmuda, M. Frontczak, *Łódzka bibliografia regionalna 1971-1980*, red. B. Świderski [w druku].

1.2. Bieżące

Bibliografia Łodzi i Województwa Łódzkiego. Rok 1971, oprac. K. Mierzwińska, Z. Napieraj, D. Bieńkowska, red. A. Gawroński, R. Kaczmarek, Łódź 1978 (Rec.: J. K. Andrzejewski, "Roczniki Biblioteczne" 1978, z. 1/2, s. 343-347); toż, Rok 1972, oprac. R. Kaczmarek, A. Gawroński, K. Balcerowska, Łódź 1976 (Rec.: [J. Wilmański] W i d o k, Jeszcze raz bibliografia, "Odgłosy" 1977, nr 13, s. 11; W. Frontczakowa, "Rocznik Łódzki" 1978, s. 382-385; R. Rosin, "Rocznik Łódzki" 1978, s. 231-235; [Rok 1971, 1972] J. Goździk, "Studia Regionalne" 1980, s. 164-166); toż, Rok 1973, oprac., D. Bieńkowska, K. Mierzwińska, Z. Napieraj, red. A. Gawroński, Łódź 1983; toż. Rok 1974, oprac., M. Basińska, J. Dominikowska, M. Lalek, red. A. Gawroński, Łódź 1988; Bibliografia Województwa Miejskiego Łódzkiego. Rok 1981, oprac., M. Lalek, E. Wypych, J. Dominikowska, D. Nahorna, red. A. Gawroński [w druku]

1.3. Inne bibliografie

J. Białaszkowska, Wykaz bibliograficzny Łódź i region łódzki, "Kronika Miasta Łodzi" 1976, s. 207-236; Co piszą o miejskim województwie łódzkim. Zestaw bibliograficzny, [wyd.] Miejska Biblioteka Publiczna im. L. Waryńskiego w Łodzi. Dział Informacji i Bibliografii [Niereg.], Łódź 1976-1984; Z. S. Dylak, Informator bibliograficzny dla łódzkich szkół, Łódź 1976; R. Kaczmarek, B. Lis, M. Basińska, Regionalia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ludwika Waryńskiego w Łodzi. Wokół problematyki księgozbioru regionalnego, Łódź 1978; I. Nagórska, Z prac członków Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Łodzi, Łódź 1979; E. Władykowa, Działalność zespołu etnograficznego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi (1973-1979), "Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi" 1980, ser. etnogr., nr 2, s. 187-198.

2. BIBLIOGRAFIE LOKALNE PODMIOTOWE

2.1. Ogólna

M. Marczyńska, R. Żmuda, Bibliografia łódzkiej produkcji wydawniczej 1918-1939, Łódź 1986 (Rec.: A. Kempa, Czy bibliografię można czytać?, "Odgłosy" 1986, nr 34, s. 8; R. Rosin, "Rocznik Łódzki" 1987, s. 311-313).

2.2. Oficyny wydawniczej

A. G a w r o ń s k i, *Bibliografia publikacji Wydawnictwa Łódzkiego 1957-1981*, Łódź 1982 (Rec.: W. B o r t n o w s k i, *Wrosło w Łódzką rzeczywistość*, "Odgłosy" 1983, nr 15, s. 3; J. W. G o m u l i c k i, "Rocznik Literacki" 1982, s. 428-429); R. T r o c h i m o w i c z, *Wydawnictwo Łódzkie. Katalog 1957-1976*, Łódź 1978.

3. BIBLIOGRAFIE ZESPOŁÓW OSOBOWYCH

3.1. Wyższych uczelni

3.1.1. Uniwersytetu Łódzkiego

Ogólne

Materiały bibliograficzne pracowników Uniwersytetu Łódzkiego za lata 1970-1974, oprac., B. Świdorski, H. Kacprzyk, M. Budzichowska, K. Lang, A. Mędrzak, H. Rosiecka, D. Strucińska, Łódź 1980; *Uniwersytet Łódzki w latach 1975-1980. Materiały bibliograficzne pracowników*, t. 1-3; Łódź 1986-1987; - t. 1, oprac., A. Hajduk, A. Jędrych, H. Kacprzyk, K. Lang, Łódź 1986; - t. 2, oprac., H. Kacprzyk, H. Rosiecka, B. Woracz, Łódź 1987; - t. 3, oprac., M. Budzichowska, A. Jędrych, H. Kacprzyk, D. Strucińska, Łódź 1987; *Bibliografia dorobku pracowników Uniwersytetu Łódzkiego 1981 [-1984]*, Łódź 1984-1990. [Za rok] 1981, oprac., B. Włodarczyk, Łódź 1984; toż, 1982, 1983, 1984, oprac. B. Włodarczyk, I. Terlecka, Łódź 1985, 1987, 1990; toż, 1989 [w druku]; toż, 1990, oprac. B. Włodarczyk, I. Zielińska, B. Grala [w druku]; toż, 1985-1988 [w opracowywaniu].

Jednostek organizacyjnych

A. K. K u c z y ń s k i, *Wykaz prac doktorskich i habilitacyjnych pracowników filologii germańskiej Uniwersytetu Łódzkiego 1945-1984*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1985, Fol. lit., z. 13, s. 295-297; t e n ż e, *Wykaz publikacji pracowników Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Łódzkiego w roku akademickim 1973/1974 [-1975/1976]*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1977, ser. 1 Nauki hum.-społ., Fol. germ., z. 10, s. 93-94; toż, 1978, z. 22, s. 117-119; toż, 1979, nr 59, s. 185-186; t e n ż e, *Bibliografia publikacji pracowników Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Łódzkiego (1964-1980)*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1982, Fol. lit., z. 5, s. 119-151; J. J e z i o r -

s k i, K. A. K u c z y ń s k i, *Wyraz prac drukowanych pracowników filologii germańskiej Uniwersytetu Łódzkiego 1980-1983*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1985, Fol. lit., z. 13, s. 299-316; A. K o z ł o w s k i, K. A. K u c z y ń s k i, R. S a d z i ń s k i, *Dzieje i dorobek naukowy filologii germańskiej w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1945-1985*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1988, Fol. lit., z. 21, s. 5-38; K. L a n g, *Wykaz publikacji pracowników Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego za rok 1972-1973*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1978, ser. 1, Fol. hist., nr 8, s. 189-221; *Wykaz publikacji pracowników Instytutu Biochemii i Biofizyki Uniwersytetu Łódzkiego ogłoszonych w roku 1974, 1976*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1977, ser. 2, Fol. bioch., bioph., nr 11, s. 325-331; 1979, nr 23, s. 147-153; H. W i s z k o w s k a, *Wykaz publikacji pracowników Instytutu Biochemii i Biofizyki Uniwersytetu Łódzkiego ogłoszonych w roku 1977*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1981, Fol. bioch., bioph., z. 1, s. 185-196; W. D u d a, *Wykaz publikacji pracowników Instytutu Biochemii i Biofizyki UE ogłoszonych w 1978 i 1979 roku*. "Acta Universitatis Lodziensis" 1986, Fol. bioch., bioph., z. 4, s. 141-158; J. K o t l i c k a, *Wykaz publikacji pracowników Zakładu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Instytutu Geografii Uniwersytetu Łódzkiego za lata 1975-1978*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1983, Fol. geogr., z. 2, s. 253-259; T a ż, *Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Zakładu Geografii Organizacji Przestrzeni Instytutu Geografii Uniwersytetu Łódzkiego za lata 1975-1980*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1984, Fol. geogr., z. 3, s. 173-183; H. K a c p r z y k, *Wykaz publikacji pracowników Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w roku 1972*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1976, ser. 2, Fol. zool., z. 3, s. 151-164; L. P s z c z ó ł k o w s k i, *Wykaz publikacji pracowników naukowych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego za rok 1974*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1977, ser. 1, Fol. iurid., z. 19, s. 185-190; M. K r ó ł, *Wykaz publikacji pracowników naukowych Wydziału Prawa i Administracji UE za rok 1975 [-1976]*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1978, ser. 1, Fol. iurid., z. 31, s. 93-98; 1980, z. 55, s. 111-116; S. W o j t k o w i a k, *Spis prac naukowych opublikowanych do 15 lutego 1976 roku przez pracowników Międzyuczelnianego Instytutu Nauk Politycznych*, "Acta Universitatis Lodziensis" 1977, ser. 1, Nauki polit., z. 30, s. 133-144.

Przedmiotowa UE

Materiały do bibliografii Uniwersytetu Łódzkiego 1970-1974, 1975-1980, oprac.: L. Wojtczak. Łódź 1982-1988; toż., 1981-1985, oprac.: J. Fontner. Łódź 1990.

3.1.2. Politechniki Łódzkiej

Ogólne

Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Politechniki Łódzkiej 1960-1985, Łódź 1976-1988. (Za lata 1960-1974), oprac., C. Garnysz, E. Kopper, T. Kopka, A. Lichočka, M. Paryjczak, J. Przygocka, A. Rozłuccka, J. Sczegielniak-Wende, I. Szymankiewicz, J. Świątkowska, B. Wojciechowska, red. J. Przygocka, B. Wojciechowska (t. 1-8), Łódź 1986; toż, 1975, 1976, oprac., J. Sczegielniak-Wende, C. Garnysz, B. Wojciechowska, red. J. Przygocka. Łódź 1978-1980; toż, 1977, oprac., C. Garnysz, J. Sczegielniak-Wende, B. Wojciechowska, I. Nowakowska, red. J. Przygocka, Łódź 1986; toż, 1978, oprac., C. Garnysz, J. Sczegielniak-Wende, E. Witkowska, B. Wojciechowska, red. J. Przygocka, Łódź 1986; toż, 1979-1980, oprac., B. Balwicka, A. Kornacka, E. Roźniakowska, J. Sczegielniak-Wende, red. C. Garnysz, Łódź 1988; toż, 1981-1982, oprac., A. Sitnicka, M. Skalska, B. Balwicka, J. Sczegielniak-Wende, red. C. Garnysz, Łódź 1989; toż, 1983-1984, 1985, oprac., B. Balwicka, A. Kornacka, E. Roźniakowska, J. Sczegielniak-Wende [1983-1984], red. J. Przygocka, [1985], red. C. Garnysz, Łódź 1987-1988; toż, 1986, oprac., B. Balwicka, A. Kornacka, J. Sczegielniak-Wende, E. Witkowska, red. C. Garnysz, Łódź 1990.

Jednostek organizacyjnych

S. D z i e r z b i c k i, Prace badawcze Politechniki Łódzkiej nt. zestyków elektrycznych prowadzone w latach 1968-1975, "Przegląd Elektrotechniczny" 1976, nr 4, s. 150-151; *Habilitacje i doktoraty Politechniki Łódzkiej 1978/79, 1979/80, 1984/85-1987/88, Łódź 1978-1988*; Informacja dotycząca prac naukowo-badawczych wykonanych przez Instytuty Politechniki Łódzkiej w zakresie techniki medycznej w latach 1978-1983, Łódź 1983; S. P r z e w ł o c k i, Instytut Inżynierii Komunalnej Politechniki Łódzkiej w latach 1970-1975 [oraz] Wykaz publikacji pracowników... w okresie 1972-1975. "Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej" 1978, Bud., z. 20, s. 147-166; W. R e i m s c h ü s s e l, S. T i l l i k, Institute of Applied Radiation Chemistry. Publications 1970-1979; Łódź 1980.

3.1.3. Akademii Medycznej

Ogólne

A. K e m p a, J. P i o t r o w s k a, Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej [w Łodzi] za lata 1961-1970, Łódź 1988;

Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1975 [-1989], Łódź 1976-1990, [za rok] 1975, 1976, 1977, oprac., A. Kempa i J. Piotrowska, Łódź 1976-1978; toż, 1978, 1979, 1980, oprac., J. Piotrowska i W. Zatorska, red. J. Piotrowska, Łódź 1981, 1984-1985; toż, 1981, oprac., J. Piotrowska, Łódź 1986; toż, 1982, oprac., J. Piotrowska i R. Żmuda, Łódź 1987; toż, 1983, 1984, oprac., J. Piotrowska, Łódź 1987; toż, 1985, oprac., J. Piotrowska i R. Żmuda. Łódź 1988; toż, 1986, oprac., J. Piotrowska, Łódź 1989; toż, 1987, oprac., R. Żmuda, Łódź 1989, toż, 1988 oprac.; J. Piotrowska, Łódź 1990; toż, 1989, oprac., R. Żmuda, Łódź 1990.

Jednostek organizacyjnych

W. S a p i ń s k i, *Bibliografia Katedry i Zakładu Medycyny Społecznej Akademii Medycznej w Łodzi (1963-1988). Łódź 1989.*

3.1.4. Wojskowej Akademii Medycznej

Ogólne

Bibliografia publikacji pracowników naukowych Wojskowej Akademii Medycznej, t. 2, 1973-1977, oprac., H. Boroń, M. Chyła, S. Filipowicz, W. Harland, E. Kaczmarek, G. Kowalec, H. Łuczyński, E. Radłowska, K. Zientek, red. M. Chyła, A. Stempel Łódź 1981; toż, t. 3: 1978-1982, cz. 1-2, oprac., M. Andrzejczyk, K. Breker, E. Kaczmarek, J. Rosiak, A. Winczewska, K. Zientek, red. K. Breker, J. Rosiak, H. Górski, Łódź 1985.

Jednostek organizacyjnych

M. C h o l e w a, K. M a r k i e w i c z, E. Z a c h, *Zarys działalności I Kliniki [Chorób Wewnętrznych Instytutu Medycyny Wewnętrznej WAM] (1952-1981), "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1982, z. 1/2, s. 1-34.*

3.2. Resortowych instytutów naukowo-badawczych

Z. R a c z y ń s k a, *Nowe prace [Instytutu] C[elulozowo-] P[apierniczego]. Przegląd nie opublikowanych prac badawczych Zakładu Papiernictwa zakończonych w roku 1982, "Przegląd Papierniczy" 1983, nr 11/12, s. 446-447.*

T. S z e w c z y k, J. Ż o ł y ń s k a, *Bibliografia publikacji pracowników Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi z lat 1952-1977*, oprac.: pod kier. D. Przybysz, Łódź 1980; *Bibliografia publikacji pracowników Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi z lat 1978-1980, za rok 1981*, oprac., J. Mikołajczyk, K. Tylkowska, "Roczniki Naukowe Instytutu Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym w Łodzi" 1981, s. 171-198; 1982, s. 137-159.

J. B i e l o b r a d e k, *Ważniejsze prace naukowo-badawcze wykonane w Instytucie Włókiennictwa w roku 1975 [-1985]*, "Prace Instytutu Włókiennictwa" 1976, s. 295-301; 1977, s. 249-253; 1978, s. 180-184; 1979, s. 213-220; 1980, s. 177-183; 1981, s. 137-143; 1982, s. 184-187; 1983, s. 145-152; 1984, s. 113-118; 1985, s. 145-147.

Prace technologiczne, podstawowe, doświadczalne i kliniczne, dotyczące wyrobów Centralnego Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Dziewiarskiego w Łodzi, opublikowane w latach 1960-1978, "Polimery w Medycynie" 1978, nr 3, s. 115-122.

4. BIBLIOGRAFIE OSÓB

J. J a w o r s k a, *Bibliografia prac Heleny Więckowskiej*. "Roczniki Biblioteczne" 1971, z. 1/2, s. 13-30; toż, "Przegląd Biblioteczny" 1979, z. 1 s. 15-18; toż, [w:] *Helena Więckowska 1897-1984*, (red. nauk. J. Andrzejewski), Łódź 1988, s. 127-145; A. P l u s z c z y ń s k a, *Helena Duninówna 1888-1971*, Łódź 1976; H. T a d e u s i e w i c z, *Bibliografia prac Anieli Kowalskiej*, "Prace Polonistyczne" 1976, ser. 32, s. 9-13; S. C i e ś l i ń s k i, K. M a r k i e w i c z, *Jubileusz pąk. prof. zw. dr med. Jana Leńko [oraz] Spis prac naukowych i publikacji*, "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1977, z. 2, s. 226-236; E. P o d g ó r s k a, E. W i t k o w s k a, *Bibliografia prac Stefana Truchima oraz wykaz kierowanych przez niego rozpraw doktorskich i magisterskich z lat 1945-1967*. "Acta Universitatis Lodziensis" 1977, ser. 1, Fól. pedagog. psychol., z. 13, s. 149-169; A. S t r o y n o w s k i, H. Ż e r e k, *Bibliografia prac drukowanych prof. dr hab. Bohdana Baranowskiego*, "Rocznik Łódzki" 1977, s. 15-34; A. A b r a m o w i c z o w a, *Bibliografia prac naukowych i popularnonaukowych profesora doktora Konrada Jazdzewskiego*, "Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego" 1978, Ser. archeol., nr 25, s. 15-34; Z. W i l i ń s k a, *Janina Jaworska 1927-1979 [oraz] Bibliografia prac*, "Roczniki Biblioteczne" 1979, z. 1, s. 392-398; [S. M. Z a j ą c z k o w s k i], *Bibliografia prac*

prof. dr Stanisława Zajączkowskiego za lata 1962-1976, "Rocznik Łódzki" 1979, s. 364-367; A. G ł o w a c k i, Bibliografia prac drukowanych Władysława Bortnowskiego w latach 1938-1978, "Acta Universitatis Lodzianensis" 1981, Fol. hist., nr 10, s. 183-202; M. K a c a, R. W. K ł u s z c z y Ń s k i, Bibliografia prac Bolesława W. Lewickiego (1948-1977), "Acta Universitatis Lodzianensis" 1981, Fol. lit., nr 2, s. 3-13; J. S o c h a, Bibliografia prac drukowanych prof. dr Heleny Brodowskiej-Kubicz, "Acta Universitatis Lodzianensis" 1981, Fol. hist., nr 7, s. 15-23; J. S z y m c z a k, Bibliografia prac drukowanych profesora dra Stefana Krakowskiego, "Acta Universitatis Lodzianensis" 1981, Fol. hist., nr 2, s. 13-20; A. C i e r n i a k, A. P r u s i Ń s k i, Bibliografia prac prof. dr hab. n. med. Eufemiusza Hermana od 1916 r. do chwili obecnej, [1978 r.], "Neurologia i Neurochirurgia Polska" 1982, nr 5/6, s. 317-328; J. F o n t n e r, Bibliografia prac Przemysła Smolika, "Studia o Książce" 1982, s. 192-207; J. P i o t r o w s k a, Spis publikacji profesora Franciszka Venuleta, "Archiwum Historii Medycyny" 1982, z. 1-4, s. 34-38; A. W y r o z u m s k a, Bibliografia prac Zbigniewa Rotockiego, "Acta Universitatis Lodzianensis" 1982, Fol. iurid., z. 7, s. 6-8; T. B ł a ż e j e w s k i, Jerzy Wawrzak, Sieradz 1983; M. M i e l c z a r e k, Bibliografia prac numizmatycznych Anatola Gupieńca, "Wiadomości Numizmatyczne" 1984, z. 3/4, s. 245-256; H. S z a ł o w s k a, Bibliografia prac Romana Zrębowicza i o nim (wybór), "Miscelanea Łódzkie" 1984, z. 2, s. nlb. 34-47; J. K ą d z i o r a, Wspomnienie pośmiertne o pułkowniku w stanie spoczynku prof. dr hab. med. Józefie Sysie [oraz] Spis prac naukowych, "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1984, z. 1, s. 1-7; H. B a r t e l, Jubileusz płk. prof. zw. dr hab. n. med. Leszka Ciecziury [oraz] Wykaz publikacji, "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1985, z. 4, s. 373-383; A. G ó r a l s k a, Bibliografia prac prof. dra Zdzisława Skwarczyńskiego, "Prace Polonistyczne" 1985, ser. 41, s. 23-40; K. A. K u c z y Ń s k i, Profesor dr hab. Arno Will (1905-1983). Bibliografia prac drukowanych..., "Acta Universitatis Lodzianensis" 1985, Fol. lit., z. 13, s. 3-9; H. S k ł o d o w s k i, Jubileusz płk. prof. dr hab. n. med. Zdzisława Radzyńskiego [oraz] Wykaz publikacji, "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1985, z. 4, s. 363-373; S. D r o b n i k, Jubileusz płk. prof. dr hab. n. med. Bogumiła Tkacza [oraz] Wykaz publikacji, "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1986, z. 4, s. 374-381; T. F i j a ł k o w s k i, Bibliografia prac Cezarego Kunderewicza w latach 1939-1983, "Acta Universitatis Lodzianensis" 1986, Fol. iurid., z. 21, s. 4-9; W. P e ł k a, Jubileusz płk. prof. zw. dr hab. n. med. Kazimierza Trznadla [oraz] Wykaz pu-

blikaacji, "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1986, z. 4, s. 361-373; J. Wasiak, Anna Rynkowska (1903-1984). Wykaz prac opublikowanych, "Rocznik Łódzki" 1986, s. 329-336; T a ż, Roman Kaczmarek (1912-1985) [oraz] Wykaz prac opublikowanych, "Rocznik Łódzki" 1986, s. 341-347; L. W o j t c z a k, Bibliografia Heleny Radlińskiej. Uzupełnienia 1897-1983, "Roczniki Biblioteczne" 1986, z. 1/2, s. 435-467; R. D a n c e w i c z, Jubileusz płk. prof. dr hab. med. Stanisława Barcikowskiego [oraz] Wykaz publikacji, "Biuletyn Wojskowej Akademii Medycznej" 1987, z. 1, s. 71-85; J. K o t l i c k a, Bibliography of prof. Ludwik Straszewicz's works, "Acta Universitatis Lodziensis" 1987, Fol. geogr., z. 10, s. 303-318; S. W o j t k o w i a k, Bibliografia prac Stanisława Szeredy ogłoszonych drukiem, "Acta Universitatis Lodziensis" 1988, Politol., z. 18, s. 175-178; H. T a d e u s i e w i c z, Jadwiga Siniarska-Czaplicka (1913-1986) [oraz] Bibliografia prac, "Roczniki Biblioteczne" 1987, z. 1, s. 413-423; t a ż, Profesor Bolesław Świdorski [oraz] Bibliografia prac, "Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej" 1988, nr 341/342, s. 43-57.

5. BIBLIOGRAFIE DZIEDZIN I ZAGADNIENI

H. B l i ź n i e w s k a, J. G o ł ą b e k, W. P t a s z y ń s k a, Bibliografia historii łódzkiego ruchu robotniczego 1945-1976, "Rocznik Łódzki" 1978, s. 257-306.

B. J a s t r z ę b s k i, ZMS w Łodzi i województwie łódzkim 1957-1976. Materiały do bibliografii, "Łódzkie Zeszyty Historyczne" 1986, z. 2, s. 146-180.

M. B a n d u r k a, Materiały do dziejów służby zdrowia w zasobie Archiwum Łódzkiego (do 1914 roku), "Rocznik Łódzki" 1979, s. 251-276.

G. S i e w i e r a, Piśmiennictwo o oświacie łódzkiej z lat 1945-1984 (Bibliografia) [W:] Oświata łódzka w 40-leciu PRL, Łódź 1985, s. 259-285.

T. B ł a ż e j e w s k i, Łódzkie środowisko literackie, Łódź 1981.

W. F a r b o t k o, Łódzki ruch filatelistyczny 1982-1983, cz. 3, Piśmiennictwo filatelistyczne, "Historyczno-Badawczy Biuletyn Filatelistyczny" 1984, nr 3, s. 146-148.

J. A n d r z e j e w s k i, Bibliofilstwo w Łodzi w latach 1927-1987. Dokumentacja bibliograficzna wydawnictw i druków okolicznościowych, Łódź 1987.

6. KATALOGI ZBIORÓW SPECJALNYCH

J. P o t e m s k a, Polonika XVI-wieczne w księgozbiornie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi. Ogląd pierwszy, "Listy Bibliofilskie" 1983 (1978), s. 43-48; M. D u t k i e w i c z, A. F e l c h n e r, M. K u n a, J. P o t e m s k a, J. C e s a k, Starodruki medyczne w zbiorach bibliotek naukowych Łodzi, Łódź 1984; I. K s i ą ż e k, Katalog starych druków (Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego w Łodzi), Cz. 1, Polonika XVI wieku, Łódź 1983; K. B i e l s k a, Opera w partyturach, wyciągach fortepianowych i nagraniach, Łódź 1977, K. B i e l s k a, J. K. A n d r z e j e w s k i, Libretta operowe. Katalog, Łódź 1984.

7. BIBLIOGRAFIE I KATALOGI CZASOPISM
ORAZ INNYCH WYDAWNICTW CIĄGLYCH

M. S z c z u k a, Czasopisma literackie Łodzi międzywojennej (1918-1939), Łódź 1981; t a ż, Czasopisma szkolne Łodzi międzywojennej (1918-1939), Łódź 1982; t a ż, Czasopisma społeczno-kulturalne Łodzi międzywojennej (1918-1939), Łódź 1983; K. L a n g Bibliografia "Rocznika Łódzkiego" 1928-1933, "Rocznika Oddziału Łódzkiego PTK" 1928-1939 i "Rocznika Łódzkiego" 1958-1979, Łódź 1979 (supł. do "Rocznika Łódzkiego" 1979); A. G u p i e n i e c, Spis treści roczników "Łódzkiego Numizmatyka" wg autorów, "Łódzki Numizmatyk" 1984, nr 1-4, s. 100-133; Spis zawartości miesięcznika "Przegląd Papierniczy" w latach 1971-1980, "Przegląd Papierniczy" 1984, nr 2, s. 41-72; T. Ł a p i ń s k a, Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna. Indeks nr 1-30: 1956-1983, Warszawa-Łódź 1986; H. K a c p r z y k, Bibliografia zawartości wydawnictw ciągłych Uniwersytetu Łódzkiego. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego (1955-1975). Acta Universitatis Lodziensis (1975-1980). Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Łodzi (1956-1961), Łódź 1987; I. K u j a w s k a, Bibliografia rozpraw i materiałów "Prac Polonistycznych" za lata 1970-1985, ser. 26-41, "Prace Polonistyczne" 1987, ser. 43, s. 343-354; t a ż, Indeks nazwisk autorów rozpraw i materiałów zamieszczonych w "Pracach Polonistycznych" w latach 1937-1985, ser. 1-41, tamże, s. 355-360; J. F o n t n e r, Centralny katalog czasopism zagranicznych w bibliotekach Łódzkich za lata 1970-1985, t. 1-2, Łódź 1988.
K. K u c h a r u k, A. K e m p a, Bibliografia kalendarzy Łódzkich z lat 1869-1939, Łódź 1984.

8. ROZPRAWY DOKTOŃSKIE I HABILITACYJNE
ORAZ PRACE MAGISTERSKIE

W latach 1980-1988 w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego ukończono 43 prace magisterskie z zakresu bibliografii regionalnej. Opisy bibliograficzne większości z tych dysertacji podaje Hanna Tadeusiewicz w opracowaniu pt.: *Spis prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1981-1986*, który ogłoszono drukiem w niniejszym zeszycie "Acta Universitatis Lodziensis" 1992, Fol. librorum, z. 3 - odsyłam do wskazanych pozycji: Promotor: prof. dr hab. Bolesław Świdorski, poz. 15, 21, 58, 90, 132, 144, 215; - Promotor: prof. dr Jerzy Starnawski poz. 36, 54, 67, 98, 149, 176 oraz T. Przymęcka, *Bibliografia podmiotowa i przedmiotowa Władysława Strzebińskiego poprzedzona Kroniką życia i działalności* (1980), D. Jędrzejewska, *Bibliografia zawartości prasy Wielunia 1920-1978*, (1987); J. Jędrzych, *Kronika kulturalna Piotrkowa Trybunalskiego w latach 1873-1887 na podstawie "Tygodnika Piotrkowskiego"*, (1988); A. Mulańczyk, *Kalendarium życia i działalności oraz bibliografia prac doc. dr hab. Leona Niebrzydowskiego*, (1988); H. Rabikowska, *Dokumentacja biograficzna i bibliograficzna prof. Tadeusza Grzebieniowskiego oraz samodzielnych pracowników nauki wykładających na Sekcji Filologii Angielskiej UE*, (1988); - Promotor: dr Ryszard Żmuda, poz. 37, 56, 62, 91, 105, 125, 170, 212; - inne tematy rozpoczęte u dr R. Żmudy (poz. 6, 88, 95, 101, 102, 106, 110, 116, 196, 209, 222, 231) i prowadzone przez rok, zostały ukończone pod kierunkiem doc. dr hab. J. Dunina; - Promotor doc. dr hab. Hanna Tadeusiewicz, poz. 25, 75, 159, 163; - Promotor: doc. dr hab. Janusz Dunin, poz. 6, 101, 102, 106, 110, 116, 196, 209, 222, 231 oraz Z. Olejnik, *Jerzy Szaniawski w zbiorach Niejskiej Biblioteki Publicznej w Zdunskiej Woli. Dokumentacja*, (1988); H. Szewczyk, *Bibliografia Ziemi Wieluńskiej 1964-1985*, (1988); A. Thomas, *Bibliografia rozmowana publikacji wybranych muzeów łódzkich 1945-1987*, (1988); J. Traczyńska, *Łódź w ilustracji do 1918 r. (Bibliografia)*. (1988).

P. Babił, M. Rosin, *Temat - harcerstwo. Prace magisterskie napisane w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1950-1979*, "Harcerstwo" 1980, nr 9, s. 31-32; Z. Kapica, *Tematyka prac magisterskich wykonanych w Zakładzie Antropologii Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1957-1978*, "Przegląd Antropologiczny" 1980, z. 1, s. 217-221; K. CzYZewska,

R. O l a c z e k, *Bełchatowski okręg przemysłowy w badaniach Instytutu Biologii Środowiskowej Uniwersytetu Łódzkiego [ORAZ] Wykaz prac opublikowanych przez pracowników Instytutu Biologii Środowiskowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1948-1980. Wykaz prac magisterskich wykonanych w Instytucie Biologii Środowiskowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1952-1980, "Acta Universitatis Lodziensis" 1983, Fol. sozol., z. 1, 89-123; H. T a d e u s i e w i c z, *Spis prac magisterskich i doktorskich z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1950-1980, Łódź 1983; [A. K a m i ń s k i], Wykaz prac (magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych) wykonanych w Katedrze Pedagogiki Społecznej UŁ w latach 1946-1952, "Acta Universitatis Lodziensis" 1986, Fol. pedagog. psychol., z. 12, s. 141-145.**

Ryszard Żmuda

LODZISCHE REGIONALE BIBLIOGRAPHIEN 1976-1988

Verfasser des Artikel stellt ausführliche Dokumentation der regionalen Bibliographien in Łódź vor und auch vergleicht sie mit allgemeinen Informationen über regionale Bibliographien in Polen. Der Begriff "regionale Bibliographie" ist in polnischer Fachliteratur von Adam Łysakowski im 1927 Jahr eingeführt. Dieser Fragenkomplex war in der Beratung des Kongress Polnischer Bibliothekaren: in Poznań - 1927 Jahr, Wilno - 1932 Jahr und Warszawa - 1936 Jahr stehen. In Volkspolen, auf die Dritte Ländische Beratung der Bibliographen (1978) Cecylia Zofia Gałczyńska bringt in Vorschlag einer Einführung des Begriff "territoriale Bibliographie". Dieser Begriff ist in bibliographischer Normalisierung schon anerkannt.

Woiwodische und städtische Bibliotheken beginnen laufender territorialen Bibliographie behandeln. Sie vorbereiten bibliographisches Verzeichnis und auch veranstalten vieler Symposionen (Rzeszów 1979, Jarocin 1981, Szczecin 1984, Poznań 1987, Kraków 1989).

Die regionale Bibliographie ist eine Gattung spezieller Bibliographie, die teilt sich in: Gegenstandsbibliographie, welche registriert den Akten betreffend bestimmtes Gebiet und Subjektivbibliographie, die registriert eines Schrifttum bestimmtes Gebiet.

Wertvolle Direktiven für Verfassers spezieller Bibliographien Anna Zajewska und Barbara Eychlerowa behandeln, die in der "Bibliographische Methodik" sind veröffentlichte.

Łódź hat den stattlichen Erreichungen im Gebiet regionaler Bibliographie. Die Auskünfte betreffend dieses Thema sind im Artikel von Janina Jaworska: "Aus der Problematik lodzischer regionalen Bibliographie" vorgestellt. Gegenwärtiger Artikel ist eine Weiterführung des Verzeichnis der Errungenschaft lodzischer Bibliographen über Jahren 1976-1988. In diesen Jahren aufbereiten in der Maschinschrift oder Veröffentlichungen: zurückblickende regionale Bibliographie, aktuelle territoriale Bibliographie, Bibliographie der personalen Kollektiv und einzelner Personen, Bibliographie der Zeitschriften und anderer Veröffentlichungen. Diese grosse Zahl bibliographischer Veröffentlichungen in Łódź ist eine Folge der zweien Tatsachen: zuerst - vielköpfige Gruppe der guten Bibliographen (Wissenschaftler, Bibliothekaren, Studenten der Bibliothekswissenschaft, "private" Bibliographen u.a.) und zweitens - reichliche Quellen in lodzischer wissenschaftlichen Bibliotheken.